

Sjätte allmänna svenska kyrkosångshögtiden i Borås 1944.

»Välkomna, alla kyrkosångens utövare och vänner till inbördes givande och mottagande!» Denna uppfordrande hälsning stod att läsa i den inbjudan, som under mars månad 1944 utgick om sjätte allmänna svenska kyrkosångshögtiden i Borås. Att denna uppfordran till inbördes givande och mottagande verkligen vunnit gehör hos den stora skaran av kyrkosångens utövare och vänner i vårt land, därom äro säkert samtliga deltagare ense, nu när upplevelserna blivit minnen.

Värestaden Borås jävade på intet sätt ryktet om Sveriges regnrrikaste trakt. Vill man vara artig mot värdstaden, kan man ju rubricera vädret under högtidsdagarna såsom lätt höstrusk. Och kanske var det bäst så, ty annars hade de bakom lätta dimslöjor framskjutande, i höstprakt skogklädda åsarna kunnat fresta naturälskaren att råka i konflikt med musikälskaren. Borås är också skol- och garnisonsstad. Denna omständighet ställer under nuvarande förhållanden särskilt höga krav på dem, som haft att ordna med kost och logi för 1.600 personer. Men Reso hade klarat allt. Att sedan sömnen ändå blev minimal berodde på det rikhaltiga programmet, som ej tillät samtal sängbröder emellan förrän ut på småtimmarna.

Kyrkosångshögtiden inleddes med gudstjänst i Caroli kyrka fredag kl. 13, och det förunnades Göteborgs stifts kyrkosångsförbund under fil. dr. Anrep-Nordin att intonera J. H. Romans psalm 112: »Säll är den, som Herren fruktar». Man kan tryggt säga, att i sopranernas första en aning tveksamma insats låg all den förväntan, som besjälade envar inför de kommande dagarnas upplevelser. I det efterföljande hälsningstalet utgick ordf. i Sveriges Kyrkosångsförbund, H. H. Biskop Bengt Jonzon, från orden i Psalt. 82:2: »Jag vill sjunga om Herrens nådegärningar evinnerligen; jag vill låta min mun förkunna din trofasthet från släkte till släkte» och formade utläggningen av denna text till ett program för allt Sveriges kyrkosångsfolk, ett program, vars första bud heter ödmjukhet inför den stora uppgiften. Detta innebär, att den heliga sången icke är konst för dess egen skull eller för den skapande och utförande konstnärens skull. Dess främsta uppgift är att förkunna Herrens nådegärningar till församlingens uppbyggelse. — Efter församlingssång predikade stiftets chef, H. H. Biskop Ljunggren i Skara. Med orden i Psalt. 96 som förebild bekände biskopen sin tro på den eviga musiken såsom det stora hjälpmedlet att tolka de himmelska mysterierna. — Lunds stifts kyrkosångsförbund utförde Romans psalm 46: »Gud är vår tillflykt». Som sig bör hade musiken vid denna första gudstjänst helt ägnats minnet av »den svenska kyrkomusikens fader» Johan Helmich Roman. Själva dagen för hans födelse 250 år tidigare inträffade ju den 26 okt. Med tacksamhet och glädje åhör man varje nytt ur glömskan framdraget verk av den store svenske mästaren. — Gudstjänsten

avslutades med *Te deum* och kort altartjänst. — Resten av dagen förflöt under trägna repetitioner av skilda körer på olika ställen i staden. På kvällen ägde den första konserten rum i Gustav Adolfskyrkan, och programmet upptog uteslutande verk från kyrkomusikens guldålder. Akustiken visade sig vara synnerligen fördelaktig, även då den rymliga kyrkan var fylld till sista plats. Och hur många kyrkor i vårt land kunna ståta med en musikäktare, som har plats för bortåt 900 sångare. Domorganist G. Arner, Växjö, inledde konserten med *Fantasi och preludium* i g moll av Bach. Man måste beundra hans förmåga att tillvarata de möjligheter, som instrumentet bjöd. Och sedan följde en mäktig körkonsert med verk av Tunder, Hammerschmidt och Bach, samtliga till orkesterackompanjemang. Det är ej för att göra männån mot de separata körer, vilka här uppträdde, som jag särskilt framhåller Borås Carolikörs utförande av Bachs *Magnificat*, utan därför att även orkestern i detta verk visade sig från sin fördelaktigaste sida. Ej underligt heller då den nu leddes av sin ordinarie dirigent, musikdir. V. Lundquist. Solopartierna i *Magnificat* sjöngos av Kerstin Torlind och Maria Ribbing (sopran), Birgit Schöldberg-Stenberg (alt), Olle Svensson (tenor) och Bernhard Sönnnerstedt (bas). — Konserten, som varade 2 tim. och 5 min., ställde ganska stora krav på åhörarens mottagningsförmåga. — Sent på kvällen följde Borås samfällda kyrkoråds supé på Stadshotellet för sånghögtidens särskilt inbjudna gäster och samtliga körledare, c:a 225 personer. Vi se i denna gästfrihet en hyllning åt alla de körledare, som genom samvetsgrant förarbete skapat förutsättningarna för kyrkosångsfestens genomförande.

Lördagen inleddes med morgonbön i både Caroli kyrka och Gustav Adolfskyrkan efter handbokens högtidliga morgonbön. I den sistnämnda kyrkan utfördes körsvaren av en kör ur Luleå stifts södra kyrkosångsförbund under ledning av musikdir. Simon Langebo. — Och så förgick åter en dag under flitiga repetitioner.

På eftermiddagen följde en musikgudstjänst om döden och de hädangångna, sådan den traditionsenligt firas på Alla helgons dag i Engelbrektskyrkan i Stockholm. Här om någonsin fick man verkligen bevis för *musica sacras* förmåga att tolka de himmelska mysterierna, ty något annat omdöme kan ej avgivas om Kriegers kantat »Den rättfärdige blir hädanryckt» och Bachs »*Actus tragicus*» samt det framförande dessa båda verk bestods. Och när församlingen gripen av tonernas budskap slutligen sjöng några verser ur sv. ps. 144, fick man en känsla av att vara bortom tid och rum.

På grund av den livliga anslutningen av sångare måste rikskören uppdelas på två grupper, av vilka den första omfattande c:a 600 sångare konserterade i Caroli kyrka på lördagskvällen. Tillammans med några separata körer framfördes här ett helsvenskt program med verk av bl. a. Widéen, Otto Olsson och Runbäck. Från denna konsert minns man särskilt Danderydskörens av verk-

lig liturgisk sångstil präglade återgivande av Runbäckes Mässa för bl. kör à capella. — Den andra gruppen av rikskören sjöng samtidigt i Gustav Adolfskyrkan.

Det vid alla sånghögtider återkommande stora samkvämet för samtliga deltagare hade förlagts till Älvsborgs regementes matsal och gymnastikhus. Från kasernvakten tågade gästerna med ärkebiskopen i spetsen mellan flammande marschaller och en pluton fackelbärare vid regementsmusikens toner upp till festsalen. Tack vare snabb och praktisk betjäning sutto snart samtliga deltagare bänkade kring de festligt dukade borden och läto sig den av lottor tillredda och serverade maten väl smaka. Regimentets överste, Gunnar Brinck, bjöd välkommen, och sen följde i snabb rad tal av ordförandena i våra olika kyrkomusikaliska sammanslutningar. Efter uppläsningen av ett telegram, som ingått från Konungen, följde Kungssången, och efter de tal, som höllos av gäster från våra nordiska grannländer, sjöngs respektive lands nationalsånger. Med vemod saknades dock den danske representanten.

Vid söndagens tidiga nattvardsgudstjänst i Caroli kyrka sökte sig ett glädjande stort antal kommunikanter fram till Herrens bord. Men nog skulle deltagarna fått ännu större behållning av den inbördes gemenskapen, om de tillsammans hade fått sjunga både introitus och det stora laudamus. Nu följdes den enklare formen för nattvardsgudstjänst.

I högmässan predikade H. H. Ärkebiskop Eidem i Caroli kyrka och H. H. Biskop Aulén i Gustav Adolfskyrkan. Tillslutningen var särskilt i den förstnämnda enorm.

Vid den nordiska kyrkokonserten söndag middag i Caroli kyrka fick man icke minst genom H. H. Biskop Jonzons kärnfulla tal om lovsången, som trots den fruktansvärda natten ännu ljuder för den, som har öron att höra med (Job 35:9—10), en stark känsla av det omistliga i nordisk gemenskap, det kristna arvet. I koret paraderade en fanvakt med de fem nordiska ländernas korsmärkta flaggor. — Då konserten i sin helhet radierades, torde dess program vara känt och avnjutet i vida kretsar av vårt land.

På söndagsaftonen hölls avslutningskonsert med samma program i båda kyrkorna av rikskörens tvenne grupper. I Gustav Adolfskyrkan sjöng c:a 900 sångare under ledning av musikdir. David Ahlén. Liksom vid föregående framträdande var programmet helt ägnat svensk tonkonst. Dock inleddes konserten med Preludium och fuga G-dur av Bach, som av musikdir. Jan Pontén, Norrköping, fick en behärskad och efter instrumentets resurser stiltrogen tolkning. Som omväxling till jättekörens jubelrop i Wikanders Adventshymn och Påskhymn sjöng Gävle Helga Trefaldighetskyrkas kör tre sånger à capella av Gottfrid Berg under tonsättarens ledning. Det avancerade tonspråket tolkades säkert och övertygande. I rikskörens sista avdelning kan man knappast mera tala om körsång, hur ypperlig denna än var. Det trefaldiga »Land, land, land (hör Herrens ord)» i Moréns botdagshymn klingade som

ett verkligt folkrop. Så ljöd också församlingssången — ps. 3:3—7 — i den sista lovpsalmen under denna högtid, utförd som vid ett par andra tillfällen i växelsång av menigheten med orgel, mansröster utan orgel, kvinnoröster utan orgel, menigheten åter med orgel och till sist alla med orgel och trumpeter och inspirerad av H. H. Biskop Jonzons ord om den glädje, vars motsats ej heter sorg utan — synd.

Denna andra rikskyrkosångshögtid under pågående världskrig var en även i yttre måtto glänsande fest, som bland sina deltagare räknade fem biskopar, två landshövdingar, professorer från Musikhögskolan och andra framträdande representanter för svenskt kyrkomusikaliskt liv. Man vågar också påstå, att vi här fingo höra det yppersta, som vår kyrkomusikaliska kultur kan bjuda. Men som starkaste intryck kvarstår dock minnet av ett inbördes givande och mottagande, som ej spärras av några gränser. Denna känsla torde också ha framstått som det dyrbaraste minnet för de nordiska gästerna.

Inga Johnsson.

Recensioner.

Knut Vikrot: Röstern, dess skolning och vård. Förord av Joel Berglund, C. W. K. Gleerups förlag, Lund.

Sällan äro väl meningarna så delade som när det gäller frågor angående tonbildning och röstvård. På detta område finnas kanske lika många åsikter som pedagoger, vilka ju ofta uppställt sina teorier på grundval av egna personliga förnimmelser och därigenom tro sig ha kommit underfund med pudelns kärna. Vad som emellertid passar en kan kanske inte vara lika lämpligt för en annan. Förutsättningarna för att någon skall kunna och få lov att ägna sig åt röstpedagogiskt arbete borde dels vara en grundlig kännedom om röstorganens byggnad och funktion

och dels ett finkänsligt öra, som är i stånd till ett »funktionellt hörande» d. v. s. att med hjälp av anatomiska och fysiologiska kunskaper omedelbart lokalisera ett tonbildningsfel. Tyvärr uppfyllas dessa krav inte överallt, och då blir också resultatet oriktiga diagnoser och behandlingar samt fördärvade röster.

I den första, teoretiska delen av sin bok ger Knut Vikrot en på samma gång klar, grundlig och detaljerad redogörelse för röstorganets och ansatsrörets byggnad och funktion. Framställningen, som utan att utelämnas något väsentligt är ganska koncentrerad, åskådliggöres genom väl valda plancher. Med logisk skärpa granskas och jämföras kritiskt olika pedagogers och teoretikers uppfattningar och åsikter, mot vilka författaren där så behövs